

# GUIA DIDÀCTICA PER AL PROFESSORAT

PROPOSTES INTERDISCIPLINÀRIES PER DESCOBRIR ELS CLÀSSICS

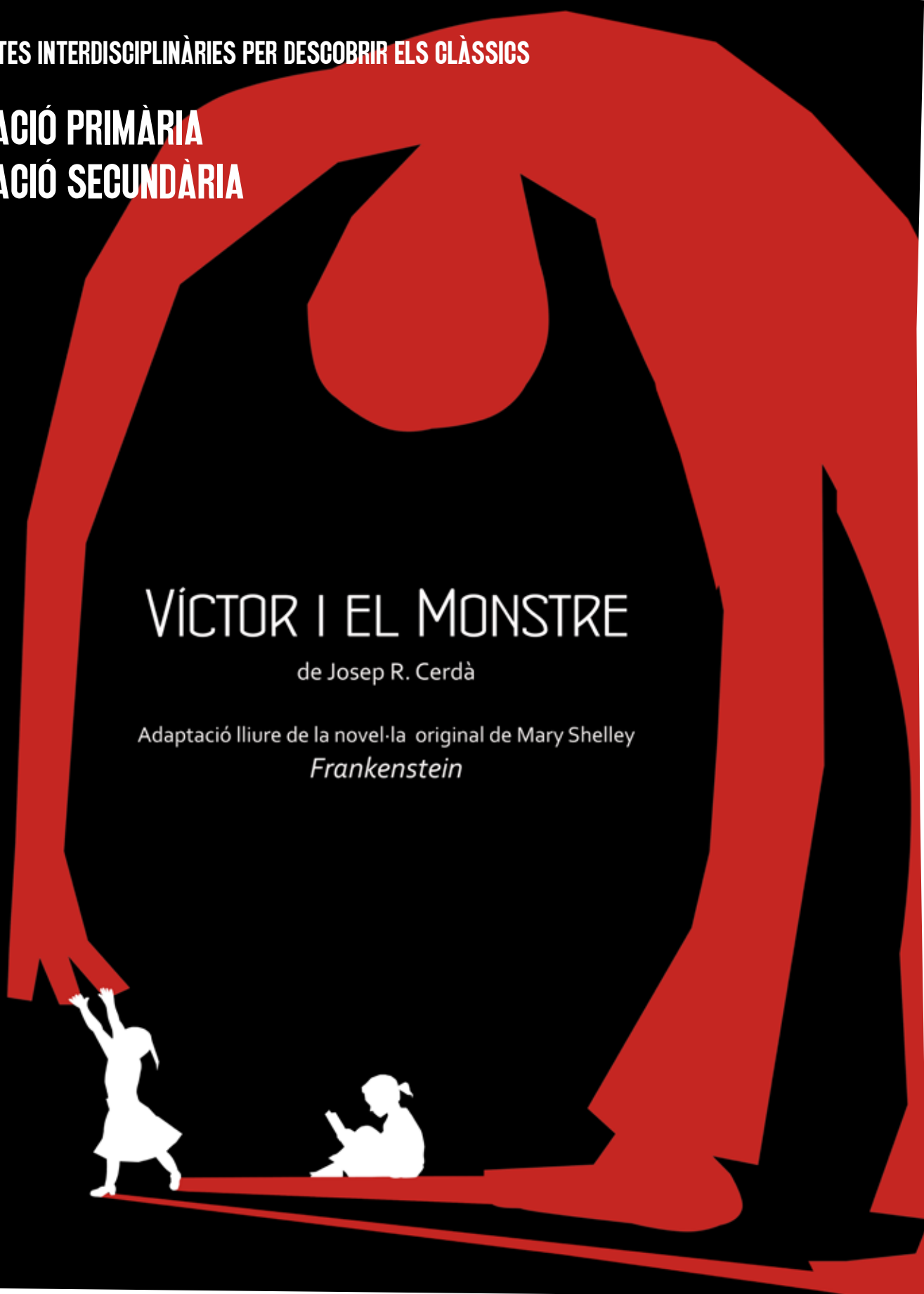
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

## VÍCTOR I EL MONSTRE

de Josep R. Cerdà

Adaptació lliure de la novel·la original de Mary Shelley  
*Frankenstein*



# VÍCTOR I EL MONSTRE

## ÍNDEX

### 1 :: ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

RESUM ARGUMENTAL

L'AUTORA

CONTEXT DE L'OBRA

ESPAI I TEMPS

TEMA I INTERÈS DE L'OBRA

VALORS

### 2 :: ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

EL PLAER DEL RELAT

ELS CONTES DE TERROR

LA CREACIÓ FRAGMENTADA: EL COLLAGE, EL CADÀVER EXQUISIT I L'APROPIONISME

ELS LÍMITS DE LA CIÈNCIA

EL MONSTRE ÉS EL DIFERENT: DISCRIMINACIÓ I MINORIES

EL VALOR DE L'AMISTAT

### 3 :: ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

GÈNERES LITERARIS I LITERATURA DE GÈNERE ART I LITERATURA

EL PERSONATGE DEL MONSTRE

EL MITE DE PROMETEU

LA VOLUNTAT DE CONEIXEMENT

EL PAISATGE

DISCRIMINACIÓ PER RAONS ESTÈTIQUES. EL LLENGUATGE COM A APRENENTATGE SOCIALITZADOR.

L'ATRACCIÓ PEL MONSTRUÓS

DEBATS

### 4 :: COL·LOQUI AMB LES ACTRIUS

### 5 :: PER SABER MÉS...

### 6 :: ANOTACIONS



## 1 :: ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

L'espectacle està dirigit a un públic familiar a partir de 9 anys, de manera que l'obra permet diferents nivells d'aprofitament pedagògic.

Aquesta guia didàctica pretén ser una eina per al professorat per consolidar a l'aula continguts presents en el text i en la posada en escena d'aquest text. Es proposen un seguit d'activitats de diferents tipus que, des d'un plantejament interdisciplinari i desenvolupant les competències bàsiques, han de permetre a l'alumne descobrir el valor i l'actualitat dels clàssics universals, per tot allò que tenen de mirall de l'individu i la col·lectivitat.

### RESUM ARGUMENTAL DE LA NOSTRA ADAPTACIÓ

El jove **Víctor Frankenstein**, després de viure una infància feliç en la seva Ginebra natal, obsessionat per aconseguir els coneixements de la ciència i els secrets de la vida, es trasllada a la localitat alemanya de Ingolstadt per estudiar Medicina. Allà, fruit de les investigacions que porta a terme, creu haver descobert la manera de donar vida a un ésser inert. Després de mesos de treball intens, els experiments de Víctor triomfen: aconseguix donar vida a un ésser a partir de trossos de diferents cadàvers.

En veure la criatura monstruosa que ha creat, el jove Frankenstein s'espanta i fuig del laboratori. El monstre també fuig. El científic no pot suportar la situació que ha creat i cau greument malalt. Més tard, torna a Ginebra, però el monstre va a cercar-lo.

**Víctor Frankenstein** decideix iniciar un viatge per donar caça la criatura. Quan el troba, el monstre li exigeix com a condició irrenunciable per no començar una nova cadena d'assassinats que creï una companya per a ell, ja que es troba sol perquè els éssers humans el rebutgen pel seu aspecte físic, sense tenir en compte els seus valors morals. Víctor accedeix finalment a aquesta petició i viatja a Anglaterra per començar a crear el nou ésser. No obstant això, ple de remordiments i de dubtes sobre allò que està fent, es nega a continuar, cosa que provoca la còlera del monstre, que el vigilava de prop. Aquest l'amenaça de venjar-se amb la persona que més vol: Elisabeth, la promesa de Víctor.

Víctor torna a Ginebra, on es casa amb la seva promesa. Sap que, més tard o d'hora, el monstre es presentarà per consumir l'amenaça que va fer, ell l'espera a l'aguait per matar o morir. No obstant això, el monstre eludeix aquesta vigilància, assassina la dona i fuig.

Com es veu a ell mateix com a culpable de la mort d'Elisabeth, jura destruir la seva creació. Per això, Víctor persegueix el monstre fins al Pol Nord, on, després de fracassar en l'intent de matar-lo, cau molt malalt. El recull el capità Walton, a qui conta tota la història just abans de morir. Llavors apareix el monstre, qui, penedit, explica els motius que l'havien portat a cometre crims horribles. Li assegura que ja no hi haurà més crims perquè ell mateix posarà fi a la seva tràgica existència.

### L'AUTORA

**Mary Wollstonecraft Shelley** va néixer a Londres el 1797. L'any 1816 es va casar amb el poeta Percy Bysshe Shelley. Als 20 anys, va acceptar l'aposta amb Lord Byron d'escriure una història de fantasmes. D'aquesta manera Mary Shelley va escriure Frankenstein o el modern Prometeu, en què aborda la creació de l'ésser humà i mostra la seva preocupació per les conseqüències d'una ciència que ja es considerava imparabile en aquella època. Dona d'una gran cultura, va escriure diversos llibres de viatges, de relats i de poemes, a més de quatre novel·les entre les quals cal destacar L'últim home (1826) i Lodore (1835), encara que cap d'aquestes va aconseguir la popularitat de Frankenstein. Va morir a Londres l'any 1851.















## 3 :: ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

### GÈNERES LITERARIS I LITERATURA DE GÈNERE

El gènere literari és un convenció que permet classificar les obres literàries i que, ja d'entrada, ens dona informació sobre allò que llegirem. En un moment en què els límits entre els gèneres estan molt desdibuixats i que els autors es troben còmodes en aquesta confusió, es proposa als alumnes treballar amb els gèneres clàssics de manera que puguin apreciar millor les produccions literàries contemporànies.

**OBJECTIU:** Identificar els diferents gèneres literaris.

**ACTIVITAT:** Després de la lectura del següent fragment del pròleg de Frankenstein, proposarem als alumnes que, distribuïts en grups de quatre, expliquin històries que coneguin d'un gènere narratiu determinat (terror, policíac, ciència-ficció, etc.).

*Vaig passar l'estiu de 1816 al voltant de Ginebra. La temporada era freda i plujosa, i a les nits ens agrupàvem al voltant de la xemeneia. Ocasionalment ens divertíem amb històries alemanyes de fantasmes, que casualment queien a les nostres mans. Aquelles narracions van despertar en nosaltres un desig jugarer de emular-los. Dos amics [...] i jo ens vam comprometre a escriure un conte cada un, basat en algun esdeveniment sobrenatural.*

A continuació, desenvoluparan per escrit un conte breu. Amb els contes que s'originin (o amb els que cada grup seleccioneu), es pot confeccionar un llibre de classe. Com a motivació afegida, podem explicar als alumnes que l'autora explicava tan sols divuit anys quan va escriure la novel·la.



### EL PERSONATGE DEL MONSTRE

La novel·la de Shelley potser sigui una de les que major desproporció presenta «entre l'escàs nombre de lectors i el percentatge de persones que, sense haver-la llegit, creuen conèixer-la». Podem comprovar fàcilment aquesta afirmació a l'aula.

**OBJECTIU:** Reconèixer el valor de l'obra original i la seva influència.

**ACTIVITAT:** Abans de començar, els alumnes llançaran idees sobre el contingut de la novel·la, així com sobre el protagonista (fins i tot el nom Frankenstein es confon generalment, aplicant-lo a la criatura i no al creador) i comentaran tot allò que saben (creuen saber) sobre l'obra.

Un cop realitzada la posada en comú, convindria veure l'última versió cinematogràfica de Frankenstein, de Keneth Brannagh, que és la que millor recull l'esperit de la novel·la i en què a més els alumnes podran conèixer l'autora i les circumstàncies que van envoltar la creació de la novel·la. Després podem visionar versions del mite (a Youtube n'hi ha moltíssimes) per comparar-les pel que fa al tractament dels personatges, els temes que s'hi desenvolupen amb més profunditat i el plantejament general de la història.





## EL MITE DE PROMETEU

El títol original de la novel·la és *Frankenstein or The Modern Prometheus* (Frankenstein o el Prometeu modern). Si els alumnes no coneixen el mite de Prometeu, convindria explicar, si més no l'encàrrec que va rebre de Zeus per modelar amb les seves hàbils mans un ésser humà de fang a imatge i semblança dels déus. El protagonista de Frankenstein, com segur que saben tots els alumnes, en lloc d'utilitzar el fang, va utilitzar fragments de cossos humans i es va proposar fer un ésser humà dotat d'una gran força física, per a això va seleccionar els membres adequats.

**OBJECTIU:** Construir un personatge a partir de fragments.

**ACTIVITAT:** Per parelles, els alumnes duran a terme un projecte similar, triant els trets físics i psicològics que els semblin essencials per a la seva criatura i partint de personatges coneguts de qualsevol àmbit. Només importa una qüestió: l'ésser humà resultant ha d'estar preparat per sobreviure en la societat actual. Cada parella, per tant, haurà de justificar la importància dels trets seleccionats davant dels altres, un cop presentada la criatura. Les creacions de cada parella poden presentar-se en un format similar per dur a terme una exposició a classe o per reunir-les en un llibre. Si es vol dotar d'un caràcter més lúdic a l'activitat, podem proposar als alumnes que produeixin veritables criatures, retallant els trets físics triats de revistes i utilitzant la tècnica del collage. L'important és la defensa posterior dels valors que han prevalgut en cada parella a l'hora de crear un ésser humà.

## LA VOLUNTAT DE CONEIXEMENT

*La vida i la mort em semblaven fronteres imaginàries que jo trencaria el primer, per tal de escampar després un torrent de llum pel nostre tenebrós món. Una nova espècie em beneiria com al seu creador, molts éssers feliços i meravellosos em haurien seva existència. Cap pare podia reclamar tan completament la gratitud dels seus fills com jo mereixeria la d'aquests. Prosseguint aquestes reflexions, vaig pensar que, si podia infondre vida a la matèria inert, potser, amb el temps (però ara ho cregués impossible), pogués tornar la vida a aquells cossos que, aparentment, la mort havia lliurat a la corrupció.*

Aquest fragment posa clarament de manifest quines eren les aspiracions inicials de Víctor Frankenstein en proposar la seva tasca. En aquest projecte ha bolcat, i seguirà bolcant fins aconseguir-ho, tot el seu esforç. El doctor vol creuar el límit que suposa la creació de vida per part dels humans. Durant la segona meitat del segle XX, la medicina ha superat barreres que semblaven impossibles: el trasplantament d'òrgans, el control de la natalitat, el cultiu de teixits, la manipulació genètica, la clonació... Moltes d'elles han suposat beneficis innegables per a la humanitat.



## EL PAISATGE

Al llarg de la novel·la (i sobre tot en els capítols que configuren el volum II), són freqüents les descripcions de paisatges. La importància de la naturalesa en l'obra és tal que la simple observació d'un determinat entorn natural pot provocar canvis en un estat d'ànim:

*Aquest paisatge, tan sublim i magnífic, em va proporcionar el major consol que en aquells moments podia rebre. Em va elevar per sobre de les petiteses del sentiment i encara que no em lliurava de la tristesa si me la amainava i calmava* (narra Frankenstein).

*Joiosa, joiosa terra!, Digne estatge dels déus i que encara ahir semblava insana, humida i desolada. Aquest ressorgiment de la natura em va elevar l'esperit, el passat em va esborrar de la memòria, el present era tranquil i el futur em donava esperança i promeses d'alegria* (narra la criatura).

**OBJECTIU:** Reflexionar sobre el valor estètic i emocional del paisatge en l'art

**ACTIVITAT:** Comentarem amb els alumnes si estan d'acord que l'entorn natural condiciona d'alguna manera els estats d'ànim i, a continuació, els proposarem que busquin una imatge (en una postal, una revista, un fullet de viatges, etc.) del paisatge que més els agradaria contemplar en directe.

Han de fer una descripció del mateix imitant l'estil de Mary W. Shelley, és a dir, fent referències a allò que senten en contemplar-lo.

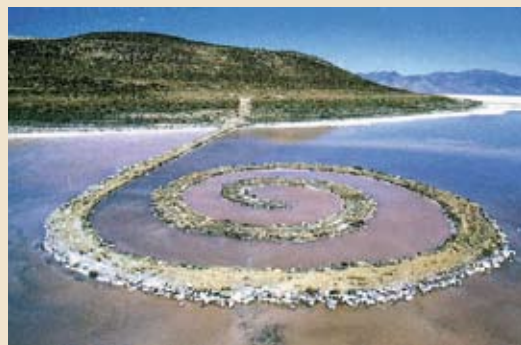
Per completar l'activitat també podeu fer una lectura d'imatges d'obres d'art:



Caspar David Friedrich, *Der Wanderer über dem Nebelmeer* (Caminant damunt un mar de boira), 1818



William Turner, *Rain, Steam and Speed - The Great Western Railway* (Pluja, vapor i velocitat. El gran ferrocarril de l'Oest), 1844



Robert Smithson, *Spiral Jetty*, 1970

## DISCRIMINACIÓ PER RAONS ESTÈTIQUES. EL LLENGUATGE COM APRENENTATGE SOCIALITZADOR

La criatura creada per Frankenstein arriba a la conclusió que és el seu aspecte físic el que genera el rebuig i la por dels homes. A mesura que va adquirint el llenguatge i una certa cultura, creu que mitjançant la paraula podrà superar les traves que el seu aspecte físic li imposa. Parlarem als alumnes d'un altre personatge literari, Cyrano de Bergerac, que també va aconseguir conquistar el cor d'una dona gràcies a la paraula i malgrat la seva enorme i deforme nas. El mateix tema (el llenguatge com a ascensor social) apareix en les versions modernes del mite de Pigmalión. La més coneguda d'elles és potser la versió teatral de Bernard Shaw que va servir d'inspiració al musical "My fair lady".

**OBJECTIU:** Entendre la diversitat. Experimentar empatia cap a l'altre.

**ACTIVITAT:** Proposarem als alumnes que s'imaginin a els mateixos en una situació semblant a partir de la pregunta: Com s'ho farien ells per superar una situació similar? Han d'escriure el discurs que utilitzarien per provocar un acostament a algú, aconseguint que el poder de convicció de les paraules fes superar els prejudicis a qui els escoltessin.



## LA ATRACCIÓ D'ALLÒ QUE ÉS MONSTRUÓS

Un dels aspectes que més diferencia la novel·la de les antigues versions cinematogràfiques de Frankenstein és el tractament que es dona al monstre o, millor dit, a la criatura com l'anomena l'autora. Sens dubte, Mary W. Shelley no tenia la intenció de presentar un ésser abominable, sinó més aviat un ésser desgraciat i feble que és incapaç d'afrontar la injustícia humana.

Per una altra part, el lletgisme és una constant en l'art contemporani. Des teatre de l'absurd a l'informalisme pictòric (Tàpies, Saura ...) passant per la fotografia de Witkin o Cindy Sherman o el cinema de David Lynch, l'atracció per allò que és monstruós ha estat present en qualsevol acostament estètic a la psicologia humana durant el segle XX. Trobaríem exemples abundants també en l'estètica de la música pop, des de Michael Jackson a Lady Gaga.

**OBJECTIU:** Analitzar i valorar l'estètica d'allò que és lleig, monstruós.

**ACTIVITAT:** Aquesta activitat consisteix a conferir a altres monstres famosos aquest tarannà tendre i humà que l'autora emfatitza en la seva criatura.

Per parelles o en grups, els alumnes triaran un monstre o ser fantàstic terrorífic qualsevol. A partir del coneixement que tinguin d'aquest, elaboraran una biografia que justifiqui les seves actuacions violentes o agressives i que provoqui en els altres una sensació de solidaritat i empatia. Un membre del grup o parella encarnarà el monstre (pot disfressar-se si ho desitja) i explicarà a la resta de la classe la justificació de les seves actituds.

Pot completar-se l'activitat amb una lectura d'imatges d'obres dels autors esmentats.



## DEBATS

Molts són els temes que podrien plantejar-se per al debat a partir de la lectura de Frankenstein, però potser aquest per l'actualitat que presenten, resultin especialment interessants:

### LA CLONACIÓ

Víctor Frankenstein hauria donat la seva mà dreta per poder viure en els nostres dies, quan la creació artificial de vida és ja un joc de nens pel que fa a la vida animal i vegetal.

- # Arribarà un moment en què la clonació humana s'accepti com una cosa èticament acceptable?
- # Per què ens horroritza pensar-hi i no pensar en la clonació d'animals?
- # És possible reproduir un ésser humà genèticament, amb tots els trets de caràcter i personalitat que el distingeixen dels altres? Per què?

### LA PENA DE MORT

En molts països la pena de mort és legal i en el nostre compta amb molts defensors. No obstant això, la seva existència pot donar lloc a errors tan flagrants com l'ajusticiament de Justine per l'assassinat de William en el text original de Mary Shelley.

### LA DISCRIMINACIÓ MOTIVADA PER L'ASPECTE FÍSIC

El valor de la bellesa en la societat actual. Models i monstres. Cànon / cànon de bellesa. El monstre es veu exclòs de la societat a causa del seu aspecte físic. Es tracta d'un debat plenament vigent i d'especial rellevància entre els nens i adolescents. És inevitable que la bellesa física condicioni l'acceptació social de l'individu? A la novel·la, el llenguatge es revela com una solució per al personatge. És així en la vida real?



## 4 :: COL·LOQUI AMB LES ACTRIUS

### ACTIVITAT

Amb l'experiència d'haver assistit a altres funcions de teatre, prepareu algunes preguntes per al col·loqui amb les actrius que es farà immediatament després de la representació. Redacteu les preguntes en petits grups. És convenient nomenar un portaveu (o portaveus) que s'encarregui de transmetre les preguntes del grup.

A continuació us proposem algunes qüestions com a exemple, no és una llista tancada, descarteu o afegiu altres preguntes.

### SOBRE L'ADAPTACIÓ DE LA NOVEL·LA AL LENGUATGE TEATRAL

- # Quines dificultats heu trobat per adaptar la novel·la?
- # Qui pren la decisió de triar una obra en concret?
- # Com plantegeu la presència dels "dos" protagonistes: Víctor / Monstre, narrador de la història?
- # Què teniu en compte quan elimineu episodis, o quan afegia algun element que no està en l'original?

### SOBRE LA REPRESENTACIÓ

Fixeu-vos en tots els elements propis del llenguatge teatral; seria convenient que us repartíssiu la feina i cada membre del grup es fixés especialment en algun aspecte: música, so, il·luminació, vestuari, escenografia...

- # Què senten els actors en el moment d'interpretar el personatge?
- # Quant de temps us ha portat la preparació de l'obra i, concretament, els assajos?
- # Poden els actors improvisar en algun moment? Surt bé quan improvisen?
- # Es marca d'alguna manera el moviment dels actors en escena?
- # Com senten els actors la presència del públic?
- # El director deixa marge als actors o concreta tot el que han de fer?
- # Qui pren les decisions sobre vestuari, música i so?

A aquestes qüestions, que portareu anotades, podeu afegir tots els que se us ocorrin en el moment de la representació.





## 5 :: PER SABER MÉS...

# CONSULTEU EL WEB DE L'ESPECTACLE AMB INFORMACIÓ ACTUALITZADA EN QUATRE IDIOMES (CATALÀ, CASTELLÀ, FRANCÈS I ANGLÈS) SOBRE EL MUNTATGE I LES SEVES GIRES:

[www.victorielmonstre.com](http://www.victorielmonstre.com)

# GAUDEIX DE LA LECTURA DEL TEXT:

Cerdà, Josep R.: *Víctor i el monstre (Frankenstein)*. Palma de Mallorca: Òrbita Edicions, 2012.

### PETITA BIBLIOGRAFIA:

### TÍTOLS DE CRÈDIT

#### ESPECTACLE:

Intèrprets **Pilar Barrio / Anna Roca / Elena Gómez**  
Música original **Jaume Manresa**  
Espai escènic **Nacho Gómez**  
Titelles **Agustín Pardo**  
Disseny gràfic **Agustín Pardo**  
Disseny web **Carmen Laín**  
Video **Ramón Día & Cinètica**  
Producció **Esencia Producciones**  
Dramatúrgia i direcció **Josep R. Cerdà**

#### GUIA DIDACTICA:

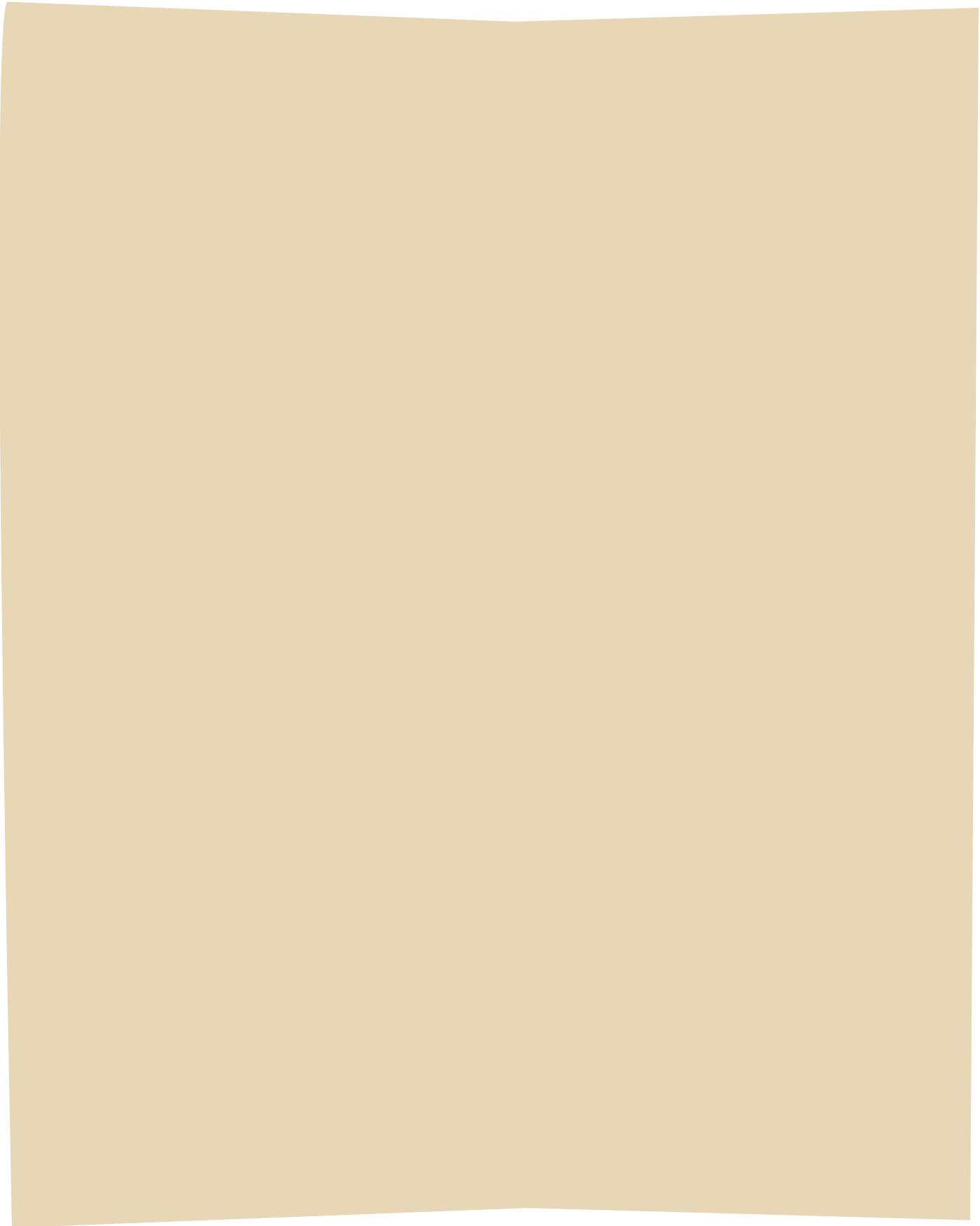
Continguts **Josep R. Cerdà & Assumpta Capellà**  
Disseny i maquetació **Carmen Laín**  
Coordinació **Esencia Producciones**

#### EL NOSTRE AGRAIMENT A:

Àrea Cultura Ayto. Huesca - Departament Cultura Ajuntament Calvià - Petra & Vilafranca del Bonany - Josette Bétouieg - Manel Mas & Neus Carreras - Sa Xerxa infantil i juvenil de les Illes Balears - Teatre Principal d'Olot - Teatro Che y Moche S. L. - Tornabis S. L.  
Residència artística: Ajuntament de Calvià



# 6 :: ANOTACIONS







**AMB EL SUPORT DE:**

